

pamětnice A:

- a) věk:*** 41 let
- b) původ:*** úřednická rodina na vesnici
- c) vzdělání:*** Masarykova Univerzita v Brně, Lékařská fakulta
- d) zaměstnání:*** lékařka v oboru psychiatrie
- e) přibližné bydliště:*** Svitavy

pamětník B:

- a) věk:*** 40 let
- b) původ:*** dělnická rodina na maloměstě
- c) vzdělání:*** Masarykova Univerzita v Brně, Lékařská fakulta
- d) zaměstnání:*** lékař v oboru psychiatrie
- e) přibližné bydliště:*** Svitavy

otázky:

Máš nějaký silný zážitek týkající se komunistického režimu?

A: -Ano, strach z války.

A proč?

-Protože byla tehdy tzv. studená válka, kdy si politické velmoci USA a SSSR vzájemně hrozily vojenským konfliktem i 3. světovou válkou.

B: -Prožil jsem v komunismu 18 let, takže jich je hodně. Hlavně si ale pamatuji, jak jsme museli tajit své názory.

Co bylo populární?

A: -V televizi byly populární pořady jako např. Televariété, Karel Gott, Helena Vondráčková, Jiří Korn, Vašek Neckář. Zahraniční zpěváci příliš populární nebyli, protože naši čeští zpěváci přezpívali jejich populární písničky do českých verzí.

B: -Skoro nic. To si neumíš představit. Ulice byly šedivé a v obchodě nic nebylo. V rádiu nic pořádného nehráli, a tak jsme tajně ladili stanice ze západu. Třeba Hlas Ameriky, Svobodná Evropa nebo Rádio Vatikán a kolem hranic byly rušičky, ale stejně se to sem dostalo. Bylo to hrozný, když jste věděli, že nemůžete říct, co si myslíte, aniž byste svou rodinu dostali do problémů.

Sbíral/a jsi céčka? A co to je?

A: -Ne, nesbírala, ale byly to taková nedokončená kolečka, která se zaklesávala do sebe, a dělal se z nich takový dlouhý řetěz.

B: Chvíli jo, ale rozhodně jsem na tom nebyl závislý jako většina ostatních. Byly to takové barevné věcičky z plastu ve tvaru C a byly různé barvy, tvarování, některé byly i fosforové a ty se pak vyměňovaly. Třeba za 5 obyčejných byl vzácný a za 5 vzácných byl supervzácný...

Jaké byly tvé pocity týkající se prvomájových průvodů?

A: -Děsné. Museli jsme chodit s mávátkama v ruce a do toho přšlo a jednou i sněžilo a kolem projížděly alegorické vozy, což byl vůz ozdobený různými pentličkami, ozdobami a květinami. Jediná dobrá věc na tom byla, že jsme po tom vždycky chodili s rodiči na zmrzlinu.

Co se ti vybaví, když se řekne komunismus?

A: -Nesvoboda.

B: -Fašismus.

Byl/a jsi v dětství někde v zahraničí?

A: -Ne.

A proč ne?

- Protože jsme nikam jezdit nemohli.

B: -Jen v komunistických zemích. V Bulharsku a párkrát v Jugoslávii.

A jaké ti to tam přišlo na rozdíl od nás?

-V Jugoslávii měli o trošičku volnější režim, a tak tam měli větší výběr zboží a velké supermarkety.

Účastnil/a ses někdy Spartakiády?

A: -Pouze na školní úrovni v rámci tělocviku.

B: -Ano. Na základní škole. To si tenkrát nikdo nemohl říci, že se toho nechce účastnit. To bylo, jako když teď máte tělocvik.

Byl/a jsi někdy na nějaké Spartakiádě?

A: -Ne, protože jsme komunistickou propagandu nepodporovali.

B: -Byl jsem jenom na té, na které jsem vystupoval.

A účastnil se Spartakiády vrcholově někdo z tvých známých nebo rodiny?

A: -Pokud vím tak ne, protože jsme nebyli v rámci komunistických akcí aktivní.

B: -Mamka byla jednou v Praze, protože dělala cvičení s dětmi s mou sestrou a toho bylo málo. Praha byla speciálně na tu příležitost zásobována zbožím, a tak nám mamka dovezla banány, což tehdy byla velká vzácnost.

Jak se slavily Vánoce a Velikonoce na rozdíl ode dneška?

A: -My jsme to slavili velmi podobně jako dnes, v křesťanském duchu.

Neměli jste problémy s tím, že jste křesťané?

-Výchovní poradci na základní škole si rodiče zvali do školy a říkali jim, že by bylo dobré, kdybychom přestali chodit do kostela a do náboženství, protože je to potom problém s přijetím na vysokou školu.

B: -Stejně jako dneska.

Jakou muziku jsi poslouchal/a?

A: -Dechovky, country, Karla Gotta a Michala Davida.

B: -Beatles a Queens, hlavně zahraniční, což byla vzácnost. Když někdo měl zahraniční desku, tak jsme to hned kopírovali a všechno to bylo tajně. Jinak Nohavica zpíval protistátní písničky, a tak jsme ho taky celkem rádi poslouchali.

Chodil/a jsi do pionýru?

A: -Jen chvíli.

B: -Jen asi půl roku.

A jaké to tam bylo?

A: -Nevím, moc si to už nepamatuji.

B: -Jak v dětském kroužku. Učili jsme se rozdělávat oheň, morzeovku a učili jsme se o zvířátkách... vlastně to bylo jako dneska skaut, akorát to bylo podbarvené tou komunistickou ideologií.

Cítil/a jsi jako dítě manipulaci se svou osobou ze strany učitelů, vychovatelů, televize nebo rozhlasu?

A: -Rozhodně, zakázali mi studovat pedagogickou školu.

B: -Z rozhlasu a televize určitě, ale u učitelů to bylo podle konkrétní osoby.

Byla vaše rodina nakloněna komunismu?

A: -Ne.

B: -Ne. Otec se párkrát dostal pracovně na západ, a tak nám pověděl, jak špatně na tom tady jsme. To se ale vědělo tak nějak všeobecně. Akorát kdybychom to říkali nahlas, vyhodili by nás ze školy nebo z práce.

Byli tví rodiče v KSČ?

A: -Ne, ani jeden.

B: -Mamka ne, ale taťka ano. On se přihlásil v roce 1968, když si myslel, že budou demokratické změny, ale když přišli Rusové, tak se bál odejít, jelikož bych se nemusel dostat na školu.

Poslouchali jste rozhlas ze západu?

A: -Přímo doma ne, ale někteří příbuzní ho poslouchali, a tak jsme k nim někdy chodili.

B: -Ano, poslouchali, ale kdyby nás u toho chytli, tak by rodiče vyhodili z práce a nás ze školy.

Obával/a jsi se války? A kdy?

A: -Ano obávala, hlavně když byl v USA prezidentem Reagan.

B: -Ano. Prakticky celou dobu nás komunisti strašili, že bude atomová válka. Se školou se dělala cvičení, co máme dělat v případě výbuchu. Dávali nám plynové masky a měli jsme si dávat na kůži igelitáky proti radiaci.

Jaké filmy byli populární?

A: -Televizní seriály. Třeba Nemocnice na kraji města, nebo Žena za pultem, kterou jsem nesnášela, protože to byla komunistická propaganda.

B: -Moc jsme se nedívali na televizi, ale rádi jsme se dívali na zábavní pořady.

Měl/a jsi nějakou brigádu?

A: -Ano, v mlékárně, ve vlněně, na poli sbírat kamení, trhat len a sbírat brambory.

A to jsi pracovala i jako dítě?

-Některé brigády byly v rámci základní školy a to jsem pak pracovala i jako dítě a to nám pak platili 7 Kčs na hodinu

B: -To hodně organizovala škola, sbírat okurky, nebo tak něco.

Co to bylo zboží „pod pultem“?

A: -To bylo nedostatkové zboží. To měly prodavačky schované pod pultem a dávaly to známým.

B: -To znamenalo, že prodavačky schovávaly dobré zboží jen pro sebe a své příbuzné nebo kamarády.

A měli jste nějakou známou prodavačku?

A: -Ano, jednu tetu. Ta nám vždycky říkala, kdy mají dorazit banány a pomeranče.

B: -Ne.

Jak jsi prožíval/a rok 1989?

A: -Byla jsem na vysoké škole, studovala jsem medicínu, zapojovala jsem se aktivně do stávky, tiskli jsme propagační materiál a rozváželi jsme ho do okolí Brna. Velmi často jsem se účastnila demonstrací a naštěstí nás nikdy nezmlátili.

B: -Demonstrovali jsme, věšeli jsme po Brně letáky a jezdili jsme je všude i do vesnic kolem Brna.

Je dnes patrná změna ve školství?

A: -Ano, určitě. Je více zaměřena výuka na cizí jazyky, Ruština není povinný předmět a jsou možné výměnné zahraniční pobyty.

B: -Stoprocentně. Teď se ve školách nevymývají mozky.

Čím jsi chtěl/a být jako malý/á?

A: -Učitelka, ale nesplnilo se mi to, protože mi přímo výchovná poradkyně řekla, že nemám šanci, protože jsem z křesťanské rodiny.

B: -Kosmonautem, kovbojem, co tak chtějí malí kluci dělat?

Proč jsi se rozhodl/a pro své dnešní povolání?

A: -Protože jsem chtěla pracovat s lidmi.

B: -Ani nevím, bylo mi to takové sympatické.

Byli tví příbuzní v JZD?

A: -Myslím, že tam pracovala jedna teta.

B: -Ne.

Co ti říká Charta 77?

A: -O Chartě 77 se tehdy vlastně ani moc nemluvilo, spíš se řešila Anticharta a kdo všechno to podepsal.

B: -Tak to byl dokument ustanovující lidská práva, který ČSSR podepsala, ale nikdo to tady nedodržoval.

Podporoval/a jsi ji?

A: -Samozřejmě, že zpětně jsem ji podporovala, ale přímo v té době se to u nás doma nijak neřešilo.

B: -To jsem byl příliš malý.

Podepsal ji někdo z tvých známých nebo ty sám?

A: -Pokud vím, tak ne.

B: -Myslím, že ne.

Jak se slavil MDŽ?

A: - Ženám se dávaly květiny a tatínek mamince dával karafiáty, ale u nás se to nějak víc neřešilo. Potom se vždycky večer všichni odebrali do hospod.

B: -V továrnách se dávaly ženám kytky a tat'ka kupoval mamince bonboniéru a ve škole jsme se fotili, a pak se z toho dělalo přáníčko.

Jak jsi brala označení „soudruh“, „soudružka“?

A: -Jako malá jsem se zeptala paní učitelky, proč se v amerických zprávách oslovují „pane“ a „paní“, a potom si zavolala rodiče do školy.

B: -Nějak jsem o tom neuvažoval. Prostě to tak bylo.

Co jsou to bony a tuzex?

A: -Bony byly kupony do tuzexu. Což byl obchod, kde se daly koupit třeba rifle.

B: -Tuzex byl jediný obchod, kde se dalo sehnat zboží ze západu, a bony byly kupony do tuzexu, poněvadž se v tuzexu neplatilo penězi. Bony se získávaly, když někdo vzácně pracoval v cizině, tak mu to vyměnili za bony a opravdové peníze si nechal stát.

Jak se tady řešil Černobyl?

A: -Vůbec jsme tady prvně nevěděli, že se tam něco stalo. Potom se to utlalo a

B: - Neříkali nám pravdu a zmenšovalo se to a ve chvíli, kdy se měly jíst jodové tablety, nám říkali, že je vše v pořádku.

Závěrečná reflexe:

Zdalo se mi, že pamětnice A nerada vzpomínala na šikanu kvůli víře, jinak byla otevřená všem

dotazům. Odmítla ale, stejně jako pamětník B, nahrávání rozhovoru, takže jsem ho musela rovnou zapisovat. Jinak pamětník B neměl žádné zábrany.